

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька міська рада
Міжнародна фундація науковців та освітян
Спілка економістів України
Хмельницький національний університет
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний університет «Запорізька політехніка»
Західноукраїнський національний університет
Національний університет водного господарства та природокористування
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ФОРУМ

Присвячений 50-річчю Факультету економіки і управління
Хмельницького національного університету

Конференції Форуму:

Кафедра HR-інжиніринг у бізнес-економіці:

**I Всеукраїнська студентська науково-практична конференція
«HR-ІНЖИНІРИНГ У ХХІ СТОЛІТТІ: ТРЕНДИ, ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Кафедра маркетингу:

**VI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів
«МАРКЕТИНГ ОЧИМА МОЛОДІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»**

08 червня 2023 р.

м. Хмельницький

*Рекомендовано до друку рішенням науково-технічної ради
Хмельницького національного університету,
протокол № 6 від 19.05.2023*

У збірнику представлені матеріали Всеукраїнського економічного студентського форуму, присвяченого 50-річчю Факультету економіки і управління Хмельницького національного університету: I Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «HR-інжиніринг у XXI столітті: тренди, проблематика та перспективи» та VI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів «Маркетинг очима молоді в умовах європейської інтеграції», яка була організована кафедрою HR-інжиніринг у бізнес-економіці Хмельницького національного університету за підтримки органів місцевого самоврядування, партнерських організацій, університетів та інших навчальних закладів освіти.

Матеріали подані в авторській редакції.

Редакційна колегія:

Ведерніков М. Д., д. е. н., проф.; ***Волянська-Савчук Л. В.***, к. е. н., доц.;
Зелена М. І., к. е. н., доц.; ***Глушко Т. В.***, ст. викл.

В85 **Всеукраїнський** економічний студентський форум, присвячений 50-річчю Факультету економіки і управління Хмельницького національного університету, 08 червня 2023 р., м. Хмельницький [Електронний ресурс] : тези доп. – Хмельницький : ХНУ, 2023. – 516 с. (укр., англ.).

Проаналізовано актуальні тренди філософії ринкової трансформації національної економіки України у XXI ст.; проблеми і нова парадигма стратегії розвитку HR-інжинірингу в аспекті діджиталізації; пріоритети HR-інжинірингу в умовах турбулентності світової економіки: загрози, виклики, перспективи; нові тенденції управління економічними системами в умовах реалізації інтеграційних стратегій; моделювання прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику; економетричне моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів; трансформація облікової системи: цифрові та глобалізаційні виміри; сучасна парадигма аналізу контролю та аудиту в механізмі управління та адміністрування; повоєнна доктрина оподаткування: концепції та стратегії; стратегічні напрями розвитку інновацій в фінансовому управлінні суб'єктами господарювання в процесі євроінтеграції; фінансове забезпечення інноваційного розвитку різних сегментів національного та світового фінансового ринків; фінанси домогосподарств у забезпеченні інноваційного розвитку різних сфер економіки в умовах дії євроінтеграційних процесів; актуальні проблеми теорії і практики маркетингу в умовах цифрової економіки; пріоритети та перспективи розвитку міжнародного маркетингу в умовах глобалізації та євроінтеграції економіки України; інноваційні технології в аспекті маркетингових стратегій бізнесу.

Для фахівців з HR-інжинірингу, маркетингу, економіки, бізнесу, фінансів та банківської справи, обліку та оподаткування, викладачів, аспірантів та студентів економічних спеціальностей ЗВО, а також учнів.

УДК 338(477.43)

© Автори статей, 2023

© Хмельницький національний університет, 2023

Список використаних джерел

1. Богацька Н. М., Бондаренко О. А. Соціально-економічний аналіз безробіття та зайнятості на ринку праці в Україні. Молодий вчений. 2019. № 11(75). С. 450–454.
2. Глазко Н. Д. Зарубіжний досвід забезпечення соціальної сфери. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3059>
3. Богацька Н. Вплив ринку праці на конкурентоспроможність соціального підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 43. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1681/1617> doi: 10.32782/2524-0072/2022-43-1.
4. Серьогіна Н. О. Ефективна політика зайнятості ЄС, як засіб реалізації стратегії «Європа-2020». URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/12/16.pdf>

Марія ДИХА,

д. е. н, професор,

*професор кафедри економіки, аналітики,
моделювання та інформаційних технологій в бізнесі*

Владислав ГОРДІЙЧУК

здобувач вищої освіти,

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Попри агресивну поведінку російської федерації, тиск щодо підписання Україною угоди з ЄС про зону вільної торгівлі у 2013 р., яка згодом була підписана уже наступним Президентом, Україна не змінила євроінтеграційний вектор розвитку. Україна впродовж останніх років суттєво наростила товарооборот із країнами Євросоюзу. Зокрема, експорт до країн ЄС втричі перевищив експорт до другого найбільшого торгового партнера України – Китаю, що детальніше описано у публікації [1], обґрунтування важливості диверсифікації зовнішньоторговельної діяльності у контексті забезпечення зовнішньоекономічної безпеки висвітлено у публікації [2], основні аспекти щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності та обґрунтування динамічності змін в умовах воєнного стану відображено у публікації [3], а в цілому стратегічну важливість євроінтеграції висвітлено у публікації [4].

Повномасштабне вторгнення росії на територію України з 24 лютого 2022 р. спричинило протилежні до бажаних росією наслідків; навпаки, пришвидшило можливість подання Україною заявки на вступ до ЄС. Набутий Україною у червні 2022 р. статус кандидата на вступ до ЄС надав Україні доступ до європейських структур, фінансової допомоги та підтримки у вигляді грантів, кредитів. Позитивним є те, що Україна здійснює необхідні кроки, ухвалює законодавство для набуття членства у ЄС.

Інтеграція України до Європейського цифрового ринку сприятиме розширенню взаємного доступу до онлайн-ринків, імплементації гармонізованих правил, стандартів ЄС і процедур для виконання електронних контрактів, здійсненню електронних платежів і розрахунків, розповсюдженню цифрового контенту, реєстрації авторських прав, наданню транскордонних цифрових послуг і захисту прав споживачів. Перевагами приєднання України до Європейського цифрового ринку є можливості впровадження сучасної цифрової інфраструктури та технологій, зростання обсягів інноваційних продуктів і послуг, зниження транзакційних і торговельних витрат, впровадження найкращих європейських практик (зокрема покращення якості, прозорості), підвищення продуктивності, підвищення ефективності надання державних цифрових послуг, а також покращення добробуту громадян.

Зазначимо, що Єдиний цифровий ринок ЄС був створений лише у 2015 р. Його функціонування законодавчо урегульовується та вдосконалюється з урахуванням вимог та потреб реального часу. Так, наприклад, Європейський парламент та Європейська комісія прийняли Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act) [5], який був опублікований

14 вересня 2022 р., набрав чинності через 20 днів після публікації, проте, попри вступ у силу Закону, старт його застосування відтерміновано до 2 травня 2023 р., а деяких статей до 25 червня 2023 р. Прийнятий Закон в основному стосується великих онлайн-платформ та спрямований на забезпечення більшої конкурентоспроможності і прозорості цифрового ринку.

Впродовж останніх років Україна також продемонструвала значні результати у сфері цифрової трансформації, інформацію про які відображає Міністерство цифрової трансформації [6]. Застосунок Дія у смартфоні містить 14 документів та 30 сервісів, які можна отримати в кілька кліків. Такий сервіс змінив культуру й ставлення до цифрової держави в Україні, став популярним за кордоном. USAID також підтримує просування українського досвіду цифрової трансформації у світі та експорт Дії в інші країни. У січні 2023 р. USAID оголосив про плани виділення 650 тис. дол. на спільну розробку підходу з впровадження Дії на глобальному рівні, систем і процесів, що лежать в її основі. У рамках першого саміту Diiа in DC, який відбувся 23 травня 2023 р. у Вашингтоні, Україною (в особі Міністра Михайла Федорова) представлено складові екосистеми Дія і планами з розбудови цифрової держави. Зокрема, пріоритетними проектами України стануть прозора відбудова, eАкциз, автоматизовані послуги для моряків, розмитнення авто в Дії. В контексті Євроінтеграції важливою подією є те, що під час Digital Transformation Summit у Брюсселі оголосили про початок роботи GovTech-інкубатору Європейського Союзу Govtech4all, до якого увійшли 14 країн і 21 організація-партнер. Серед них – Міністерство цифрової трансформації України та Український фонд стартапів. Партнерами проекту Govtech4all стали провідні експерти та цифрові урядові агенції з усієї Європи (зокрема, Бельгії, Данії, Естонії, Німеччини, Іспанії та інших). Україна стала єдиною країною – не членом ЄС, яка ввійшла до інкубатору. Основною метою проекту визначено впровадження інновацій у здійсненні державного управління, щоб громадяни отримували зручні електронні сервіси. На першому етапі передбачено розробку інкубатором Govtech4all трьох пілотних проєктів, які заплановано реалізувати впродовж 2023–2025 рр. з передбаченим фінансуванням в обсязі 6 млн євро [6].

Інтеграція України до цифрового простору ЄС має велике значення не лише з економічної точки зору, але й у політичному та безпековому контексті, особливо в умовах війни.

Також варто звернути увагу на Програму ЄС «Цифрова Європа» (2021–2027 рр.) [7]. Конкурси Програми «Цифрова Європа» спрямовані на розвиток передових цифрових навичок, впровадження цифрових технологій на підприємствах, розбудову цифрової інфраструктури та на ще більшу доступність цифрових послуг для громадян і державних інституцій країн Європейського Союзу та асоційованих до Програми країн. Угоду про участь України у даній Програмі підписано у вересні 2022 р. Україна бере участь у програмі «Цифрова Європа» як асоційована країна, сприяє досягненню конкретних цілей Програми, визначених статтею 3(2) (a), (b), (d) та (e) Регламенту ЄС 2021/694 в останній редакції.

Метою програми визначено: «прискорити економічне відновлення та сформувати цифрову трансформацію європейського суспільства й економіки, приносячи користь усім, особливо – малим та середнім підприємствам» [7].

Перевагами участі у Програмі для суб'єктів господарювання є такі:

- доступ до європейських інструментів конкурсного фінансування та можливість отримати грантову підтримку на реалізацію ідеї (пілоту);
- досвід формування та участі в міжнародних консорціумах;
- залучення українських експертів/спеціалістів відповідного профілю до реалізації спільних міжнародних проєктів;
- розвиток інноваційної та цифрової інфраструктури;
- розгортання та оптимальне використання цифрових потужностей, інтероперабельності;
- розвиток та впровадження передових цифрових навичок.

Структура Програми охоплює 5 напрямів. На реалізацію цілей за визначеними напрямами виділено 7,6 млрд євро впродовж 7-ми років. Варто зазначити, що у проєктах за напрямом «Кібербезпека» Програмою передбачено участь лише країн-членів ЄС.

На фінансування проєктів за напрямками, які є доступними для України, передбачено близько 6 млрд євро, які виділятимуться до 2027 р., а саме:

– на фінансування проєктів у рамках напрямку «Високопродуктивний комп'ютинг» передбачено 2,2 млрд євро. Проєкти даного напрямку мають передбачати створення, зміцнення потужностей ЄС у сфері суперкомп'ютерів та обробки даних шляхом придбання ексамасштабних суперкомп'ютерів світового класу. За цим напрямком конкурси координує Європейське спільне підприємство з високопродуктивних обчислень (European High-Performance Computing Joint Undertaking, EuroHPC JU) – державно-приватне партнерство у сфері високопродуктивних обчислень, що забезпечує об'єднання ресурсів на рівні ЄС з ресурсами держав-членів ЄС та асоційованих держав-учасниць програм Horizon Europe і Digital Europe, а також приватних зацікавлених сторін;

– проєкти напрямку «Штучний інтелект, дані та хмарні послуги» мають передбачати використання штучного інтелекту підприємствами та державними інституціями шляхом створення справжнього європейського простору даних, сприяння безпечному доступу до великих наборів даних та їх збереженню, а також шляхом створення надійної та енергоефективної хмарної інфраструктури. На фінансування проєктів за даним напрямком передбачено 2,1 млрд євро;

– проєкти напрямку «Передові цифрові навички» із визначеним фінансуванням в обсязі 580 млн євро мають передбачати підтримку розробки та реалізації спеціалізованих навчальних програм для майбутніх експертів і підвищення кваліфікації наявної робочої сили завдяки коротким тренінгам у таких ключових сферах: big data та штучний інтелект, кібербезпека, квантові технології тощо;

– на проєкти щодо «Забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві» передбачено фінансування в обсязі 1,1 млрд євро. Проєкти даного напрямку мають бути спрямовані на підтримку високоефективних розробок у сферах суспільного інтересу (охорона здоров'я, Європейський зелений курс та сфера культури).

У цілому зазначимо, що розвиток цифрових технологій обумовлює потребу відповідного законодавчого урегулювання. В останні роки Європейський Союз приймає все більше й більше законів для регулювання електронних послуг, електронної комерції, обробки персональних даних, штучного інтелекту та інших сфер, пов'язаних з інформаційними технологіями. Україна також урегулює питання цифрової трансформації та систему заходів щодо її здійснення, зокрема, схвалено Стратегію здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 р. [8].

Важливо, щоб цифрова трансформація України у процесі інтеграції в Європейський цифровий ринок забезпечила здійснення ефективного спектру заходів, включаючи розвиток інфраструктури, створення сприятливого правового середовища, підтримку інноваційних стартапів, а також підвищення цифрової грамотності населення.

Список використаних джерел

1. Диха М. В., Лямець І. А. Зовнішньоторговельна діяльність України: стан, проблеми, перспективи. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2021. № 1 (23). С. 108–117. URL: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1\(23\)-108-117](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2021-1(23)-108-117) ; <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10470>

2. Диха М., Таранюк О. Диверсифікація зовнішньоторговельної діяльності у системі управління зовнішньоекономічною безпекою. *Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти* : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (4 травня 2023 р.). Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ». 2023. С. 126–132. URL: <http://elar.khmn.edu.ua/jspui/handle/123456789/13753>

3. Диха М. В., Таранюк О. В. Зовнішньоекономічна діяльність в умовах війни: окремі аспекти регулювання. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : зб. наук. ст. за матеріалами VIII Всеукр. наук.-практ. конф.

(13–14 квітня 2023 р.). Дніпро : ІПБТ УДУНТ. С. 15–18. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13752>

4. Диха М. В., Диха В. В. Стратегічні орієнтири розвитку зовнішньоторговельного підприємництва. *Економіка, освіта, технології в контексті глобальних викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (23–24 вересня 2021 р.)*. Черкаси : ЧДБК. 2021. С. 131–133. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/11538>

5. EU Digital Markets Act та Digital Services Act. URL: <https://loyer.com.ua/uk/eu-digital-markets-act-ta-digital-services-act-novi-mozhlyvosti-ta-vymogy/>

6. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news>

7. Програма ЄС «Цифрова Європа» (2021–2027). URL: <https://business.diia.gov.ua/digital-europe-programme>

8. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядж. КМУ від 17 листоп. 2021 р. № 1467. Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 311 від 07.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-p#Text>

Наталія БОГАЦЬКА

к. е. н., доцент,

доцент кафедри економіки та міжнародних відносин

Аміна ПОПЕСКО

здобувач вищої освіти,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Соціальне підприємство – це комплексна категорія, яка характеризує місію та напрям діяльності підприємства, з одного боку, та характер бізнес-процесів – з іншого. Соціальне підприємництво є своєрідною революцією бізнесу, наслідком генезису господарської діяльності, новітнім підходом до функціонування не лише прибуткових, а й неприбуткових організацій [1, с. 276].

Соціальне підприємство відрізняється від інших підприємств тим, що для СП соціальний ефект є прямим цілеспрямованим результатом, а не побічним продуктом діяльності. В Україні часто плутають корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) з соціальним підприємництвом, тому варто зазначити, що для соціально-відповідального бізнесу соціальний ефект є побічним продуктом діяльності і до того ж добровільним, тобто таким, що може бути включений у діяльність і виключений у будь-який момент за рішенням керівництва [2, с. 8].

Зародження й розвиток соціального підприємництва стало своєрідною альтернативою традиційній системі економічних відносин, при яких відбувається максимізація прибутку та накопичення капіталу приватним бізнесом. Поєднуючи в собі соціальну справедливість, демократію та відповідальність з прагненням отримання економічної вигоди, соціальне підприємництво стало сучасним зразком бізнесу ХХІ ст., в якому збережені усі концептуальні засади ринкової економіки та орієнтованість на вирішення актуальних соціальних проблем. На думку Ф. Спреклі, перші прояви соціального підприємництва пов'язані з ранніми періодами соціальної боротьби громадян за свої громадянські та економічні права. Зокрема, ще в ХVІІ ст. у Великої Британії організувалися групи людей, так звані «копачі» (the Diggers), які займалися спільним обробітком землі й організували свою економічну діяльність за принципом «одна людина – одне право голосу» на основі рівного і справедливого розподілу багатства, що стало першим практичним проявом ідеї інтеграції соціальної та економічної